

Ημερίδα της ΕΕΤΤ στη Θεσσαλονίκη, 30 Ιανουαρίου 2007
**« Κεραίες Κινητής Τηλεφωνίας: Υπεύθυνος Διάλογος για την Έγκυρη Ενημέρωση
και την Προστασία των Πολιτών»**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ημερίδα της ΕΕΤΤ με θέμα «Κεραίες Κινητής Τηλεφωνίας: Υπεύθυνος Διάλογος για την Έγκυρη Ενημέρωση & την Προστασία των Πολιτών» πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη στις 30 Ιανουαρίου με ιδιαίτερη επιτυχία ικανοποιώντας τον στόχο της ΕΕΤΤ για την συνέχιση του ευρύτατου και υπεύθυνου διαλόγου ανάμεσα στους αρμόδιους φορείς και την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για την ασφαλή λειτουργία των δικτύων κινητής τηλεφωνίας, προς όφελος των Πολιτών. Η ημερίδα περιλάμβανε δύο συνεδρίες: **«Κεραίες Κινητής Τηλεφωνίας: Ηλεκτρομαγνητικά Πεδία και Επιστημονικά Δεδομένα»** και **«Ο Πολίτης στο Νέο Περιβάλλον Ασύρματων Επικοινωνιών: Ρυθμιστικό Πλαίσιο – Τρόποι Ενημέρωσης & Προστασίας – Προτάσεις για το Μέλλον»**.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκε ο Νομάρχης Θεσσαλονίκης, κ. Παναγιώτης Ψωμιάδης, ο οποίος χαιρέτισε την πρωτοβουλία της ΕΕΤΤ και αναφέρθηκε σε σειρά ενεργειών της Νομαρχίας που έρχονται ως απάντηση στο αίτημα των πολιτών του Νομού για έγκαιρη ενημέρωση. Ως κύριο στόχο έχουν τη διασφάλιση της υγείας, της ποιότητας ζωής αλλά και του δικαιώματος να απολαμβάνει ο πολίτης τα οφέλη της τεχνολογικής ανάπτυξης προφυλαγμένος από –ενδεχομένως αρνητικές επιπτώσεις.

Χαιρετισμό στο ακροατήριο απηύθυνε και ο Αντιδήμαρχος Περιβάλλοντος και Πρασίνου της Θεσσαλονίκης, κ. Νικόλαος Παπαγιαννόπουλος. Επίσης, στην Ημερίδα συμμετείχαν εκπρόσωποι της ακαδημαϊκής κοινότητας, φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αρμόδιες Υπηρεσίες, στελέχη της τηλεπικοινωνιακής αγοράς και εκπρόσωποι καταναλωτών.

Ακολούθησε το καλωσόρισμα των παρευρισκομένων και η εισαγωγική ομιλία του Προέδρου της ΕΕΤΤ Καθηγητή κ. Νικήτα Αλεξανδρίδη

Αρχικά, όπως τόνισε, πρέπει, να γίνει σε όλους κατανοητό ότι για να είναι εφικτή η επικοινωνία μέσω κινητών τηλεφώνων, είναι απαραίτητη η εγκατάσταση ασύρματων δικτύων, με τους σταθμούς βάσης και τις αντίστοιχες κεραίες τους. Όσο, μάλιστα, θα αυξάνει η χρήση του κινητού τηλεφώνου με τις επερχόμενες νέες υπηρεσίες και εφαρμογές, τόσο περισσότερο επιτακτική θα γίνεται η ανάγκη για τη σωστή σχεδίαση και εγκατάσταση σταθμών βάσης, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ικανοποιητική ποιότητα και ασφάλεια υπηρεσιών σε όλους τους χρήστες.

Κάνοντας μνεία στο ρυθμιστικό πλαίσιο, επισήμανε ότι περιέχει αυστηρές προβλέψεις για την αδειοδότηση των κεραιών κινητής τηλεφωνίας και ταυτόχρονα περιγράφει συγκεκριμένους ελεγκτικούς μηχανισμούς. Τα εφαρμοζόμενα πρότυπα και όρια τόσο για τις εκπομπές των σταθμών βάσης όσο και για τα κινητά τηλέφωνα είναι τα ίδια ή και αυστηρότερα από αυτά που εφαρμόζονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Ο κ. Αλεξανδρίδης αναφέρθηκε διεξοδικά στις τεχνολογικές εξελίξεις που συντελούνται στον τομέα των ασύρματων διασυνδέσεων. Οι εξελίξεις αυτές, πέρα από τη βελτίωση της επικοινωνίας, ενισχύουν το ρυθμό ανάπτυξης, αυξάνουν την απασχόληση και παρέχουν σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε μια χώρα. Η δική μας, όμως, κοινωνία φαίνεται να έχει δυσκολίες προσαρμογής στο νέο αυτό τεχνολογικό περιβάλλον και υπογράμμισε ότι είναι σχεδόν αδύνατο για μια χώρα να πορευθεί προς το ταχέως και ορμητικά επερχόμενο τεχνολογικό μέλλον όταν ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού της διακατέχεται από συμπτώματα τεχνοφοβίας. Όπως ακριβώς τόνισε: «Στην ΕΕΤΤ εκτιμούμε ότι ο ιδανικότερος τρόπος για την προστασία του πολίτη, πέραν των ελεγκτικών και ρυθμιστικών μας ενεργειών, είναι η επιστημονικά ορθή, συγκροτημένη και αντικειμενική του ενημέρωση. Η τεχνοφοβία καταπολεμάται με τη δημιουργία σωστά ενημερωμένων πολιτών. Πιστεύουμε στη δύναμη του «ενημερωμένου πολίτη».

Ο Καθηγητής του ΕΜΠ και Μέλος της ΕΕΤΤ κ. **Παναγιώτης Κωπτής**, ο οποίος συντονίζει το πρόγραμμα δράσης για θέματα κεραιών, υπογράμμισε τους στόχους της εκστρατείας, οι οποίοι είναι α) η προστασία της υγείας των πολιτών, β) η συμβολή στη διεξαγωγή αξιόπιστων ελέγχων και τη συνεχή παρακολούθηση της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας και γ) η εμπέδωση της εμπιστοσύνης των πολιτών στους θεσμούς.

Αναλύοντας τις επιμέρους δράσεις της ΕΕΤΤ, οι οποίες βασίζονται στο τρίπτυχο «ενημέρωση - έλεγχος – διαφάνεια», αναφέρθηκε στη διενέργεια σειράς εκδηλώσεων σε όλη την Ελλάδα και τη διανομή φυλλαδίων/εντύπων που θα απευθύνονται στοχευμένα σε διάφορες ομάδες πολιτών, με ιδιαίτερη βαρύτητα στους γονείς και τα νέα παιδιά, στην τοπική αυτοδιοίκηση και εν συνεχεία σε ειδικούς (Γιατρούς, Βιολόγους, Μηχανικούς, Επαγγελματίες των τηλεπικοινωνιών) οι οποίοι μπορούν να προωθήσουν την ενημέρωση σε βάθος και με αξιόπιστο τρόπο. Θα ακολουθήσει η δημιουργία ενός ετήσιου forum ηλεκτρονικών επικοινωνιών, το οποίο θα βασίζεται σε συνεχή διάλογο και διαβούλευση σχετικά με τις νέες τεχνολογίες, τις νέες μεθόδους αντιμετώπισης των όποιων επιπτώσεων και τις νέες πρακτικές, διεθνείς και εγχώριες, προκειμένου να επιτευχθεί κοινωνική συναίνεση βασισμένη σε επιστημονικά δεδομένα και τη διεθνή εμπειρία.

Όσον αφορά στον έλεγχο, ο κ. Κωπτής τόνισε τη στενή συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς, κυρίως για την ελαχιστοποίηση των καθυστερήσεων αλλά και την άρση ασαφειών και παρερμηνειών που υπάρχουν στο νομοθετικό πλαίσιο και τις διαδικασίες που σχετίζονται με

την αδειοδότηση, τις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων και τον έλεγχο κεραιών ακτινοβολίας. Αναφέρθηκε επίσης και στην επικείμενη εποπτεία του φάσματος με ημιμόνιμους σταθμούς παρακολούθησης της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας.

Τέλος, αναλύοντας την διαφάνεια, αναφέρθηκε στην πρόθεση δημοσίευσης στην ιστοσελίδα της ΕΕΤΤ των στοιχείων που αφορούν τις αδειοδοτημένες κεραιοκατασκευές, αρχικά σε μορφή βάσης δεδομένων, και τελικά, υπό τη μορφή ενός χάρτη αδειοδοτημένων κεραιοκατασκευών.

Ο προϋπολογισμός της όλης δράσης θα καλυφθεί εξ ολοκλήρου από τον προϋπολογισμό της ΕΕΤΤ. Βασικοί συνεργάτες της ΕΕΤΤ στο πλαίσιο αυτό θα είναι τα Πανεπιστήμια και οι αρμόδιοι επιστημονικοί Φορείς.

Ο κ. Κωττής έκλεισε την ομιλία του υποστηρίζοντας ότι ο πολίτης πρέπει να εμπιστεύεται την Πολιτεία και τόνισε ότι με βάση τον τρόπο λειτουργίας των κεραιών - σε αντίθεση με την αντίληψη που έχει περάσει στον κόσμο - η αραίωση του δικτύου, θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη ακτινοβολή από το ίδιο το κινητό. Συνεπώς, αντί να επιδιώκεται η αραίωση του δικτύου, πρέπει να επιδιώκεται η πύκνωση και η σωστή σχεδίασή του.

1^η Συνεδρία

“Κεραίες Κινητής Τηλεφωνίας: Ηλεκτρομαγνητικά Πεδία & Επιστημονικά Δεδομένα

Η 1η Συνεδρία ξεκίνησε με τον **κ. Ευθύμιο Καραμπέτσο**, Υπεύθυνο Γραφείου Μη Ιοντιζουσών Ακτινοβολιών, της Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας (ΕΕΑΕ) - ο οποίος είναι ο αρμόδιος Φορέας για την ασφαλή εφαρμογή και χρήση των ακτινοβολιών στη χώρα, ιοντιζουσών και μη ιοντιζουσών. Ο κ. Καραμπέτσος αναφέρθηκε σε βασικές τεχνικές γνώσεις για την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία και τα όρια ασφαλούς έκθεσης του κοινού, στο Νομοθετικό Πλαίσιο για την αδειοδότηση των κεραιών, τις μελέτες και τις μετρήσεις που πραγματοποιεί η ΕΕΑΕ.

Μιλώντας για τα όρια ασφαλούς έκθεσης του κοινού σε ακτινοβολίες, τόνισε ότι αυτά έχουν προκύψει με αξιολόγηση όλων των επιστημονικών δεδομένων και με μεγάλους συντελεστές ασφαλείας ώστε να λαμβάνονται υπ' όψιν οι αβεβαιότητες που υπάρχουν όσον αφορά την ατομική ευαισθησία, τις περιβαλλοντολογικές συνθήκες καθώς και τις διαφορές όσον αφορά την ηλικία και την κατάσταση υγείας του κοινού (π.χ. έγκυες γυναίκες, παιδιά, ηλικιωμένοι). Τα δε επίπεδα αναφοράς με τα οποία συγκρίνονται τα όρια έχουν οριστεί θεωρώντας πως ανά

πάσα στιγμή το ανθρώπινο σώμα είναι βέλτιστα προσανατολισμένο προς κάθε κεραία με την οποία γειτονεύει, ώστε να έχει τη μέγιστη δυνατή απορρόφηση ενέργειας. Παρά την συγκεκριμένη δυσμενή παραδοχή, που στην πράξη εισάγει και άλλον έναν πολύ μεγάλο συντελεστή ασφαλείας, η ελληνική νομοθεσία έθεσε ακόμα αυστηρότερα όρια.

Όσον αφορά τις μετρήσεις, η ΕΕΑΕ έχει πραγματοποιήσει, μέχρι στιγμής, έλεγχο σε 1400 σταθμούς βάσης κινητής τηλεφωνίας. Οι μετρηθείσες τιμές είναι κατά κανόνα, πολύ μικρότερες από τα όρια ασφαλούς έκθεσης του γενικού πληθυσμού, από μερικές δεκάδες έως αρκετές χιλιάδες φορές και μόνο σε μία περίπτωση μετρήθηκε υπέρβαση των ορίων. Πολύ σύντομα τα αποτελέσματα των μετρήσεων θα είναι διαθέσιμα στο δικτυακό τόπο της ΕΕΑΕ (σε μορφή χάρτη).

Αναλύοντας τους παράγοντες που καθορίζουν την έκθεση του κοινού στην ακτινοβολία σταθμού βάσης κινητής τηλεφωνίας τόνισε, την ισχύ της κεραίας, την απόσταση από την κεραία σε συνδυασμό με το διάγραμμα ακτινοβολίας της κεραίας και τυχόν δομικά υλικά που μεσολαμβάνουν. Έτσι σε διπλάσια απόσταση οι τιμές ακτινοβολίας μειώνονται στο 1/4. Αυτό ισχύει όταν είμαστε στην κύρια δέσμη του διαγράμματος ακτινοβολίας της κεραίας. Οι τιμές της ακτινοβολίας έξω από αυτή τη δέσμη είναι, αν όχι εκμηδενισμένες, πάρα πολύ μικρές. Τα δομικά υλικά εξασθενούν εξαιρετικά την ακτινοβολία που προσπίπτει σε κάποιο κτίριο· γι' αυτό και όλες οι μετρήσεις και οι υπολογισμοί γίνονται σε εξωτερικούς χώρους.

Ακολούθησε η ομιλία του καθηγητή Γενετικής και Γενετικής Ανθρώπου του ΑΠΘ κ. **Κωνσταντίνου Τριανταφυλλίδη**, για τις βιολογικές επιπτώσεις από την έκθεση σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία.

Όπως ανέλυσε ο κ. Τριανταφυλλίδης στην επιστημονική κοινότητα επικρατεί η άποψη ότι οι ακτινοβολίες ραδιοσυχνοτήτων (μη- ιοντίζουσες) οδηγούν σε θερμικά φαινόμενα, δηλ. αύξηση στη θερμοκρασία του δέκτη, ενώ αμφισβητούνται βιολογικές επιδράσεις που δεν συνοδεύονται από αύξηση της θερμοκρασίας στους ζωντανούς οργανισμούς.

Παρόλα αυτά λαμβάνοντας υπόψη του την αμφισβητήσιμη μερίδα των αναφορών σε πειραματικά αποτελέσματα που δίνουν ενδείξεις ότι η έκθεση σε ηλεκτρομαγνητικές ακτινοβολίες ραδιοσυχνοτήτων προκαλεί και μη θερμικές επιδράσεις βιολογικές επιπτώσεις, συνέστησε τα ακόλουθα: Την περαιτέρω μείωση των επιτρεπομένων ορίων επικινδυνότητας που ισχύουν στη χώρα μας, την εφαρμογή της αρχής της "συνετούς αποφυγής" έκθεσης σε

οιαδήποτε μορφή ακτινοβολίας και την ιδιαίτερη προσοχή σε άτομα που σκοπεύουν να τεκνοποιήσουν, σε έγκυες και σε παιδιά ηλικίας μέχρι 16 ετών.

Ο **κ. Νικόλαος Ουζούνoglou**, Καθηγητής του ΕΜΠ ανέλυσε τα προβλήματα και τα «ψευδοπροβλήματα» στις επιδράσεις της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας. Υποστήριξε ότι τα πειράματα για τα μη θερμικά αποτελέσματα δεν έχουν επιβεβαιωθεί, αντίθετα μάλιστα, υπάρχουν μη θερμικά φαινόμενα που μερικές φορές, π.χ. στην ιατρική, χρησιμοποιούνται για ωφέλιμους σκοπούς. Σε κάθε περίπτωση, επειδή πάντα υπάρχει ένα μικρό περιθώριο πιθανότητας και μη θερμικών αρνητικών επιδράσεων, θα πρέπει κάποιος να καταβάλλει προσπάθεια να ελαχιστοποιήσει την έκθεση, ειδικά της περιοχής του εγκεφάλου, που είναι το πιο ευαίσθητο όργανο του ανθρώπου. Ιδιαίτερα το κινητό τερματικό και τα όρια που εφαρμόζονται σε αυτό είναι σήμερα το μείζον πρόβλημα που πρέπει να συζητείται και να αντιμετωπιστεί.

Αυτό ήταν και το κύριο θέμα της επόμενης ομιλήτριας, Καθηγήτριας του ΕΜΠ κας **Κωνσταντίνας Νικήτα**.

Η κα Νικήτα στάθηκε στα συμπεράσματα προσομοιώσεων που έχουν παρουσιασθεί στην ελληνική αλλά και διεθνή βιβλιογραφία, σύμφωνα με τα οποία η απορρόφηση ισχύος που δημιουργείται από τη χρήση τερματικών συσκευών μπορεί να είναι πολύ κοντά στα όρια (τοπικό SAR 2W/Kg) ή και πάνω από τα όρια κάποιες φορές. Ιδίως κατά τη χρήση τερματικών συσκευών από παιδιά παρατηρείται υψηλή απορρόφηση ισχύος. Αυτό πρέπει να συνεκτιμηθεί με το γεγονός ότι τα παιδιά βρίσκονται σε μία φάση όπου αναπτύσσεται ακόμα το νευρικό τους σύστημα και, προοπτικά, θα εκτίθενται για μεγαλύτερο χρόνο σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία από τη χρήση κινητού τηλεφώνου, δεδομένου ότι βρήκαν το κινητό τηλέφωνο σε νεαρή φάση της ζωής τους.

Αναφερόμενη στις αντικρουόμενες απόψεις της επιστημονικής κοινότητας και στις αναφορές για τα βιολογικά αποτελέσματα των ραδιοκυμάτων, υποστήριξε ότι εφόσον δεν είμαστε βέβαιοι ακόμα για τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της χρήσης κινητού τηλεφώνου πρέπει να εφαρμόζουμε την αρχή της προφύλαξης, δηλαδή να αποφεύγουμε τις μη απαραίτητες, και μακράς διάρκειας κλήσεις, να περιορίζουμε τη χρήση κινητού τηλεφώνου από παιδιά, να αποφεύγουμε να χρησιμοποιούμε κινητό τηλέφωνο σε θέσεις όπου έχουμε χαμηλό σήμα, γιατί τότε το κινητό μας τηλέφωνο εκπέμπει σε υψηλότερο επίπεδο ακτινοβολίας. Επιπλέον, δεδομένου ότι παρατηρείται δραστική ελάττωση της απορρόφησης κατά την αύξηση της απόστασης μεταξύ συσκευής και κεφαλιού και οι τιμές του SAR εξαρτώνται κατά πολύ από το

σχεδιασμό της συσκευής και της κεραίας, συνέστησε να διατηρούμε κάποια απόσταση ανάμεσα στο κεφάλι μας και το κινητό τηλέφωνο, απόσταση που μπορεί να αυξηθεί με τη χρήση ειδικών συσκευών αποδέσμευσης των χεριών, των γνωστών μας "hands free".

Ακολούθησε ο **κ. Αναστάσιος Παπατσώρης**, καθηγητής ΤΕΙ Σερρών ο οποίος αναφέρθηκε στο τηλεπικοινωνιακό κομμάτι ενός δικτύου κινητής τηλεφωνίας, τονίζοντας ότι είναι προς ίδιον όφελος των σχεδιαστών - μηχανικών των δικτύων κινητής τηλεφωνίας, να περιορίζουν οι ίδιοι την ισχύ των σταθμών βάσεων των κεραιών κινητής τηλεφωνίας.

Ο κ. Παπατσώρης επικεντρώθηκε στον τρόπο επίδρασης των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων στον ανθρώπινο οργανισμό ενώ έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στους τρόπους με τους οποίους ο πολίτης μπορεί να περιορίσει σημαντικά την έκθεση του σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία. Σε αυτό το πλαίσιο αναφέρθηκε στην σωστή χρήση του Hands free η Bluetooth, με το καλώδιο να κρέμεται ελεύθερο, και να βρίσκεται μακριά από την κεραία του κινητού ενώ το τηλέφωνο να βρίσκεται σε απόσταση περίπου 40 – 50 cm από το σώμα μας που είναι και η πιο ενδεδειγμένη θέση, βάσει μετρήσεων για την ελαχιστοποίηση της ακτινοβολίας. Τέλος, ο κος Παπατσώρης πρότεινε να είναι υποχρεωτική η χρήση μαγνητικών δακτυλίων, περίπου 20 – 25 cm μακριά από το ακουστικό του hands-free kit. οι οποίοι πρακτικά μηδενίζουν το ηλεκτρικό πεδίο στον ανθρώπινο εγκέφαλο.

Η πρώτη συνεδρία ολοκληρώθηκε με την ομιλία του Καθηγητή **Ιωάννη Σάχαλου** για την "εκτίμηση της έκθεσης από συστήματα κινητών επικοινωνιών". Ο κ. Σάχαλος ξεκίνησε την ομιλία του υποστηρίζοντας ότι σε ό,τι αφορά το ηλεκτρομαγνητικό φάσμα και τις επιδράσεις του, θα έπρεπε να αναφερόμαστε και σε άλλες πηγές όπως ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, δηλαδή ένα «κοκτέιλ» πηγών, το οποίο είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό που φανταζόμαστε.

Αναφέρθηκε στις μετρήσεις, τις μεθόδους διεξαγωγής αυτών, τον μετρητικό εξοπλισμό και ανέλυσε τα τρία προγράμματα που ενεργοποιούνται στο ΑΠΘ ("Ερμής", "Φάσμα" και "Πεδίον 24"). Εκείνο το οποίο είναι χαρακτηριστικό, όπως τόνισε είναι ότι οι μετρήσιμες τιμές είναι αρκετές δεκάδες ή εκατοντάδες ή χιλιάδες φορές μικρότερες από τα όρια της Νομοθεσίας.

Τέλος αναφέρθηκε στις νέα γενιά “έξυπνων” συστημάτων, τα οποία κοιτάνε προς το χρήστη, δεν στέλνουν δηλαδή παντού ακτινοβολία, αλλά μόνο σε αυτόν ο οποίος επικαλείται ή ζητάει την επικοινωνία.

2^η Συνεδρία

“Ο Πολίτης στο Νέο Περιβάλλον Ασύρματων Επικοινωνιών:

Ρυθμιστικό Πλαίσιο - Τρόποι Ενημέρωσης & Προστασίας -

Προτάσεις για το Μέλλον

Ο **κ. Στάθης Χαικάλης** Πρόεδρος της Communications Effect- ως συντονιστής –άνοιξε τη 2η συνεδρία εστιάζοντας στην έλλειψη της κοινωνικής συναίνεσης που χαρακτηρίζει τον ελληνικό χώρο της κινητής τηλεφωνίας. Όπως τόνισε η υπόθεση της ακτινοβολίας στην κινητή τηλεφωνία έχει αποδείξει τα δύο τελευταία χρόνια ότι σε κάποιες περιπτώσεις είναι πολωμένη αφού, είτε ακούγονται διαμετρικά διαφορετικές αντιλήψεις οι οποίες δεν “γεφυρώνονται”, είτε σε κάποιες περιπτώσεις υπάρχουν αντιπαραθέσεις που ξεπερνούν τα όρια ενός καλόπιστου διαλόγου.

Από έρευνες που διετέλεσε με συνεργάτες του σε χώρες του εξωτερικού προέκυψε ότι υπάρχουν διαδικασίες, οι οποίες βοηθούν πάρα πολύ στο να υπάρχει συναίνεση, ενώ ακόμα κι αν υπάρχει δυναμική αντιπαράθεση, αυτή να καταλήγει σε κάτι το οποίο είναι λειτουργικό. Οι διαδικασίες αφορούν την μάθηση, την ενημέρωση, τη διαβούλευση όλων των πλευρών και την “οικοδόμηση” ανθρώπινων δικτύων εμπιστοσύνης.

Οι διαδικασίες αυτές αναλύθηκαν από τους ομιλητές της 2^{ης} συνεδρίας.

Το πάνελ των συζητήσεων ξεκίνησε με την **κα Χρύση Χατζή** Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη και επικεφαλής του Κύκλου Ποιότητας Ζωής. Η κα Χατζή αναφέρθηκε στο ρόλο του Συνηγόρου του Πολίτη στην υπεράσπιση της νομιμότητας, των δικαιωμάτων των πολιτών και την πάταξη της λεγόμενης «κακοδιοίκησης» και επικεντρώθηκε σε συμπεράσματα και προτάσεις που εξάγονται από τη συστηματική μελέτη αναφορών που του είχαν υποβληθεί μέχρι το Νοέμβριο του 2003 για τους σταθμούς βάσης κινητής τηλεφωνίας. Αναγνώρισε ότι με τον νέο Νόμο για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες επιταχύνθηκαν κάποιες διαδικασίες, παρόλα αυτά εξέφρασε την ανησυχία της για ερωτήματα που αφήνει στον πολίτη αναφορικά με τα αντικρουόμενα επιστημονικά δεδομένα. Υποστήριξε με έμφαση ότι το Κοινοτικό Δίκαιο

και το Ελληνικό Σύνταγμα οφείλει να λαμβάνει πρόσθετα μέτρα προφύλαξης όταν δεν έχουμε οριστικά αποτελέσματα από τις επιστημονικές έρευνες για την επικινδυνότητα της ακτινοβολίας. Η κα Χατζή ολοκλήρωσε την παρουσίαση της προτείνοντας την ύπαρξη μιας πιο συγκεκριμένης οδηγίας από την Πολιτεία, ως προς τη χρήση των κινητών από τα παιδιά για παράδειγμα.

Ακολούθησε η παρέμβαση του **κ. Βασίλη Κονδύλη**, Νομικού Συμβούλου της ΕΕΤΤ, ο οποίος κάνοντας μια αναδρομή από το 1992 μέχρι σήμερα αποσαφήνισε ζητήματα του νομικού πλαισίου των κατασκευών κεραιών και ανέλυσε τον προστατευτικό ρόλο της ΕΕΤΤ για τους πολίτες. Συγκεκριμένα ο κ. Κονδύλης στάθηκε στην δημοσίευση του Ν. 3431, η οποία αποτελεί τομή, όπως τόνισε, διότι μεταφέρει το νέο κοινοτικό πλαίσιο στην ελληνική έννομη τάξη. Προέβη σε μια χρονική "διχοτομία παρουσιάζοντας τι γινόταν πριν το Ν. 3431 και ποιο είναι το καθεστώς μετά τη δημοσίευση του Ν. 3431. Στάθηκε δε ιδιαίτερα στην ειδική ρύθμιση και ειδική προστασία που εισάγει ο Ν. 3431 για τις απόστασης ασφάλειας και τα όρια για κάποιες ευπαθείς ομάδες πληθυσμού (πχ σχολεία).

Με την ομιλία του ο **κ. Ιωάννης Μάγρας** εκπρόσωπος του Δημάρχου Χορτιάτη και Καθηγητής του ΑΠΘ επανήλθε στα βιολογικά αποτελέσματα της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας με έμφαση στην εμβρυϊκή ανάπτυξη. Πέραν το θερμικών αποτελεσμάτων ο κος Μάγρας υποστήριξε ότι υπάρχουν και μη θερμικά φαινόμενα, τα οποία έχουν μελετηθεί ελάχιστα, αλλά οπωσδήποτε δεν αμφισβητούνται, πλέον, από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Αν δεν αποδειχθεί η απόλυτη αθωότητα των ακτινοβολιών αυτών, πρέπει να είμαστε φειδωλοί στη χρήση τους και να λαμβάνουμε επιπλέον μέτρα για την προστασία ιδιαίτερα των αναπτυσσόμενων οργανισμών, δηλαδή των εμβρύων, των νεογέννητων και των παιδιών. Τα κινητά τηλέφωνα δεν εκπέμπουν μεγάλη ποσότητα ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας, αλλά όταν τοποθετούνται κοντά σε ευαίσθητα όργανα, τότε δυνητικά μπορούν να τα επηρεάσουν δυσμενώς.

Ο **κ. Νικόλαος Τσεμπερλίδης** - Πρόεδρος του Κέντρου Προστασίας Καταναλωτών προσέγγισε το θέμα της Ημερίδας απορρίπτοντας ακτινοφοβίες, κεραιοφοβίες και την εκμετάλλευσή αυτών από "απροσδιόριστα" ή υποκινούμενα συμφέροντα, συμβάλλοντας έτσι, με τη γνώση και την ψύχραιμη προσέγγιση, στην τοποθέτηση του προβλήματος στην πραγματική του διάσταση. Στις προτάσεις που παρουσίασε, τόνισε, μεταξύ άλλων, την ανάγκη ανάληψης από πλευράς των εταιριών του όποιου οικονομικού κόστους για την τοποθέτηση

πυκνού δικτύου κεραιών χαμηλής ισχύος. Επίσης πρότεινε τη θεσμοθέτηση ανεξάρτητης Αρχή Ελέγχου, που θα αδειοδοτεί και θα διεξάγει προληπτικούς αλλά και κατασταλτικούς, αιφνιδιαστικούς ελέγχους. Τα όρια ασφαλείας θα πρέπει να αναπροσαρμόζονται με βάση ανεξάρτητες έρευνες. Άρα, τα όρια δε θα πρέπει να είναι σταθερά, αλλά να έχουν μια δυναμική που θα αξιολογεί τα επιστημονικά δεδομένα.

Ακολούθησε η παρουσίαση του κ. **Δημήτρη Μιχόπουλου** Διευθυντή Εταιρικής Επικοινωνίας στην εταιρία "Vodafone", ο οποίος έθεσε την οπτική των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας - εκπροσωπώντας και τις τέσσερις εξ αυτών - και τόνισε τη συνεισφορά της κινητής στην οικονομία και την προσφορά της στην κοινωνία.

Στάθηκε ιδιαίτερα στο πρόβλημα της έλλειψης ενημέρωσης, και κατανόησης της τεχνολογίας καθώς και την παραπληροφόρηση που περιστοιχίζει το κοινό. Αναγνώρισε ότι το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης "πέφτει" στις εταιρίες κινητής τηλεφωνίας οι οποίες οφείλουν με μεγαλύτερη δύναμη, με νέους τρόπους, με εξελιγμένες μεθόδους επικοινωνίας, να ενημερώσουν τον πολίτη και επεσήμανε την ανάγκη συντονισμένης «επίθεσης» ενημέρωσης.

Αναφέρθηκε στην ανάγκη ενός εθνικού μετρητικού συστήματος αντί των συστημάτων των εταιρειών τα οποία συνοδεύονται από την αμφισβήτηση και τη δυσπιστία του πολίτη.

Τέλος, ο κ. Μιχόπουλος πρότεινε την εισαγωγή ειδικού μαθήματος για τις νέες τεχνολογίες στην επίσημη διδακτική ύλη με στόχο την άρση της τεχνοφοβίας και ζήτησε την υπεύθυνη συνδρομή των ΜΜΕ στην επιστημονικά τεκμηριωμένη ενημέρωση.

Οι εισηγήσεις της ημερίδας ολοκληρώθηκαν με την ομιλία του κ. **Νικόλαου Βλασσόπουλου** - Προϊστάμενου της Διεύθυνσης Φάσματος της ΕΕΤΤ.

Η ομιλία του κ. Βλασσόπουλου επικεντρώθηκε στο ρυθμιστικό πλαίσιο και στο κατά πόσον αυτό είναι επαρκές για να διασφαλίσει ένα σύγχρονο περιβάλλον λειτουργίας της κινητής τηλεφωνίας αλλά και την ασφάλεια του κοινού, σε σχεδιαστικές αρχές των δικτύων της κινητής τηλεφωνίας και σε πρακτικές που ωφελούν τον καταναλωτή και υποστηρίζουν την παροχή ποιοτικών και ασφαλών υπηρεσιών.

Υπό αυτό το πρίσμα, ο κ. Βλασσόπουλος τόνισε ότι το πλαίσιο λειτουργίας και εγκατάστασης της κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα είναι ανάλογο με την υπόλοιπη Ευρώπη. Τα δε όρια και πρότυπα που εφαρμόζονται προκύπτουν από Διεθνείς Οργανισμούς και λαμβάνουν υπ' όψιν τη συνισταμένη τεκμηριωμένη επιστημονική γνώση για την ορθή αξιολόγηση των κινδύνων.

επίσης, επανέλαβε τη σημασία και τα αδιαμφισβήτητα οφέλη της πύκνωσης του δικτύου και υποστήριξε ότι πρέπει να εμπιστευόμαστε το σχεδιασμό του δικτύου στην επιστημονική κοινότητα και να ακολουθούμε την επιστημονική μέθοδο αντί της διαισθητική αντίληψης. Αναφέρθηκε στην μέριμνα της EETT προς αυτήν την κατεύθυνση η οποία επέτρεψε και εξαίρεσε από την αδειοδότηση κατηγορίες κεραιών, τις ονομαζόμενες "μικρο-κυψέλες", όταν η ισχύς που αυτές εκπέμπουν είναι της τάξης των 16 W EIRP.

Ο κ. Βλασσόπουλος έκλεισε την ομιλία του τονίζοντας ότι με την εφαρμογή διαφανών αντικειμενικών διαδικασιών, μπορούμε να ενισχύσουμε το αίσθημα εμπιστοσύνης και ασφάλειας των πολιτών.

Δύο ήταν τα κύρια σημεία στα οποία συμφώνησαν όλοι οι ομιλητές της ημερίδας:

- 1. Όσο πιο πυκνό είναι το δίκτυο των κεραιών τόσο μικρότερη η ακτινοβολία.**
- 2. Πρέπει να είμαστε προσεχτικοί στην χρήση του κινητού τηλεφώνου, ιδίως οι ευαίσθητες ομάδες πληθυσμού, όπως είναι τα παιδιά, και να εφαρμόζουμε την αρχή της προφύλαξης.**